

Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη: Χρήστος Α. Ιωάννου

Ειδικός Επιστήμονας: Γιάννης Τσελεκίδης

5 Ιουνίου 2014
Αριθμ. Πρωτ.: 186490/30101/2014

Προς τον Αναπληρωτή Υπουργό Οικονομικών
Κύριο Χρήστο Σταϊκούρα

ΠΟΡΙΣΜΑ

Θέμα: Η περιορισμένη αναδρομικότητα του συνταξιοδοτικού δικαιώματος στους δικαιούχους του Δημοσίου (τριετής παραγραφή)

Ο Συνήγορος του Πολίτη στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του κατά το άρ. 103 § 9 του Συντάγματος και το ν.3094/2003 έγινε αποδέκτης αναφορών πολιτών που διαμαρτύρονται για την μη χορήγηση αναδρομικών συντάξεων από την Γεν. Δ/ση Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (ΓΛΚ) πέραν της τριετίας¹, παρά το γεγονός ότι αυτοί έχουν επιδείξει την δέουσα προσοχή και επιμέλεια στις υποχρεώσεις τους και η καθυστερήσεις οφείλονται αποκλειστικά στις αρμόδιες για την έκδοση και καταβολή των συντάξεων υπηρεσίες.

1. Ιστορικό

Παραθέτοντας το σύντομο ιστορικό μιας χαρακτηριστικής περίπτωσης, η πολίτης υπέβαλε την παραίτηση της, ως καθηγήτρια δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στις 08.10.2010. Επειδή είχε και χρόνο ασφάλισης στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ υπήχθη στις διατάξεις της διαδοχικής ασφάλισης. Η Δ/ση Συντάξεων του ΓΛΚ εξέδωσε την υπ' αριθ. 27053/2011 συνταξιοδοτική πράξη με μόνο το χρόνο ασφάλισης της στο Δημόσιο από τον οποίο απέκτησε αυτοτελές δικαίωμα, αναμένοντας την απάντηση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ για τον διανυθέντα χρόνο ασφάλισης σ' αυτό, προκειμένου να συνυπολογισθεί στον συντάξιμο μισθό και να ολοκληρωθεί η διαδικασία του ν. 4202/1961 όπως ισχύει σήμερα.

Το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ απάντησε το Ιανουάριο του 2014, δηλαδή τρία ολόκληρα χρόνια αργότερα. Αυτή η καθυστέρηση είχε ως αποτέλεσμα να εκδοθεί η υπ' αριθ. 14540/2014 τροποποιητική πράξη του ΓΛΚ με την οποία υπολογίσθηκε και ο χρόνος του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και προσαυξήθηκε η σύνταξη, αλλά τα αναδρομικά χορηγήθηκαν από

¹ Αναφέρουμε τις υπ' αριθ.180204/16.01.2014, 182270/19.02.2014, 186490/08.05.2014

την 01.04.2011 ήτοι από τριετίας από την πρώτη του μήνα έκδοσης της τροποποιητικής πράξης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρ. 60 του ΠΔ 169/2007. Έτσι, η πολίτης έχασε συντάξιμες αποδοχές έξι (6) μηνών χωρίς να υπάρχει ίχνος δικής της υπαιτιότητας.

2. Νομοθεσία - Νομολογία

Ο ΣτΠ έχει επανειλημμένως επισημάνει, με αφορμή τις καθυστερήσεις, ότι σημαντικό κριτήριο για την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών στον πολίτη είναι ο χρόνος που μεσολαβεί από την αίτηση του για την ασφαλιστική παροχή έως την καταβολή της. Οι χρονικές αποκλίσεις που παρατηρούνται σε μεγάλο αριθμό θεμάτων αρμοδιότητας των ασφαλιστικών φορέων αποτελούν κρίσιμο σημείο δοκιμασίας της εμπιστοσύνης του πολίτη προς τη δημόσια διοίκηση. Αποτελέσματα αυτού του φαινομένου παθογένειας είναι αφενός η ταλαιπωρία που υφίστανται οι αποδέκτες των παρεχόμενων υπηρεσιών, αναμένοντας επί μακρόν την απάντηση της διοίκησης, αφετέρου ο κίνδυνος να απολέσουν τα δικαιώματά τους. Δεν αποκλείεται μάλιστα να κληθούν σε εντελώς ανύποπτο χρόνο να ασχοληθούν, ως μη όφειλαν, με θέματα τα οποία ευλόγως θεωρούσαν λυμένα².

Ωστόσο, η παραπάνω καθυστέρηση εμπίπτει κατά το διοικητικό δίκαιο στην έννοια της «παράλειψης» των υπηρεσιών να εξετάσουν τις αιτήσεις συντάξεων, εντός των προβλεπόμενων από το νόμο προθεσμιών³. Έτσι, η εν λόγω παράλειψη, ακόμη και αν από τη μία θεωρηθεί δικαιολογημένη λόγω των εκτάκτων συνθηκών που αντιμετωπίζει η αρμόδια υπηρεσία, δύναται από την άλλη να οδηγήσει σε στέρηση των προσδοκώμενων συντάξιμων αποδοχών, λόγω της εκ του νόμου εφαρμογής της περιορισμένης αναδρομικής καταβολής των αιτηθέντων συντάξιμων αποδοχών.

Ειδικότερα, με το άρθρο 60 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (Π.Δ. 169/2007), προβλέπεται περιορισμένη αναδρομικότητα για την καταβολή σύνταξης από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (Ν. Μηλιώνη, Η περιορισμένη αναδρομικότητα καταβολής της σύνταξης, ΕΔΚΑ 2005). Ειδικότερα, κατά το άρθρο 60 παρ. 1 του Π.Δ. 169/2007, δεν επιτρέπεται σε καμία ανεξίτητα περίπτωση να αναγνωρισθούν αναδρομικά σε βάρος του Δημοσίου Ταμείου οικονομικά δικαιώματα από συντάξεις για χρονικό διάστημα πέρα των τριών ετών από την πρώτη του μήνα κατά τον οποίο εκδίδεται η σχετική πράξη ή απόφαση. Η σταθερότητα αυτή της αφετηρίας της αναδρομικής έκτασης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος και της αντίστοιχης αξιώσεως κατά του Δημοσίου αποβλέπει στην τήρηση της αρχής της ακριβείας του προϋπολογισμού, δηλαδή στην θεραπεία σκοπού δημοσίου συμφέροντος και όχι στη θεραπεία του ταμειακού συμφέροντος του Δημοσίου, με τον περιορισμό των οικονομικών διεκδικήσεων που εγείρονται εις βάρος του. Ως εκ τούτου, με την ανωτέρω διάταξη δεν εισάγεται προνόμιο υπέρ του Δημοσίου με τη μορφή θέσπισης υπέρ αυτού τριετούς παραγραφής, ούτε ιδιόμορφος περιορισμός της οικονομικής ωφέλειας του συνταξιούχου, αλλά θεσπίζεται γενική και αντικειμενική ρύθμιση που καθορίζει την αναδρομική έκταση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος που απονέμει ο νόμος (ΕΛΣ Ολ. 166/2010).

Κατά το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών

² Βλέπε ενδεικτικά Ετήσια Έκθεση 2013

³ Βλέπε άρθρο 4 παρ. 1 του Νόμου 2690/1999, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 6 παρ. 1 του Νόμου 3242/2004 για τις γενικότερες προθεσμίες, καθώς και την αριθ. 2/67911/0004 ΚΥΑ με την οποία ορίζονται ειδικότερες προθεσμίες για το ΓΛΚ.

ελευθεριών (Ε.Σ.Δ.Α.), που κυρώθηκε, όπως και η σύμβαση, με το άρθρο πρώτο του ν.δ. 53/1974 και έχει, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, υπέρτερη έναντι των κοινών νόμων τυπική ισχύ ορίζεται ότι «1. Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθεί της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίας ωφέλειας και υπό τους προβλεπόμενους υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους. ...». Με τη διάταξη αυτή θεσπίζεται γενικός και απόλυτος κανόνας με τον οποίο κατοχυρώνεται ο σεβασμός της περιουσίας κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου, την οποία αυτό μπορεί να στερηθεί μόνο για λόγους δημοσίας ωφέλειας. Στην έννοια της περιουσίας περιλαμβάνονται όχι μόνο τα εμπράγματα δικαιώματα αλλά και όλα τα δικαιώματα «περιουσιακής φύσεως» και τα νομίμως κεκτημένα οικονομικά συμφέροντα και επομένως περιλαμβάνονται και οι απαιτήσεις που απορρέουν από έννομες σχέσεις δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, είτε αναγνωρισμένες με δικαστική ή διαιτητική απόφαση, είτε απλώς γεννημένες κατά το εθνικό δίκαιο, εφόσον υπάρχει νόμιμη προσδοκία με βάση το ισχύον κατά το χρόνο της προσφυγής στο δικαστήριο νομοθετικό καθεστώς ότι μπορούν να ικανοποιηθούν δικαστικά. Ειδικότερα, προϋπόθεση για να ενταχθεί μια απαίτηση στην έννοια της περιουσίας που προστατεύεται από την ανωτέρω διάταξη είναι η απαίτηση αυτή να βρίσκει επαρκές έρεισμα στο εθνικό δίκαιο κάθε συμβαλλόμενου Κράτους, στοιχείο που συντρέχει όταν υφίσταται πάγια νομολογία των εθνικών δικαστηρίων που επιβεβαιώνει την ύπαρξή της. Περαιτέρω, στην ως άνω προστατευόμενη περιουσία, και υπό τις προϋποθέσεις που θέτει το εσωτερικό δίκαιο, εντάσσεται και το δικαίωμα παντός ενδιαφερομένου για λήψη σύνταξης και κοινωνικοασφαλιστικών εν γένει παροχών. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση που ένα συμβαλλόμενο Κράτος θεσπίζει μια νομοθεσία, η οποία με τη συνδρομή ορισμένων προϋποθέσεων, προβλέπει την αυτόματη καταβολή μιας κοινωνικής παροχής – ανεξάρτητα από το αν η χορήγησή της εξαρτάται ή όχι από την προηγούμενη καταβολή εισφορών – η νομοθεσία αυτή γεννά ένα περιουσιακό συμφέρον το οποίο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου, για τα άτομα που πληρούν τις προϋποθέσεις που θέτει (ΕΛΣ Ολ. 2274/1997, 3023/2012 ΣΤΕ 2032/2009, ΑΠ 104/2009).

Η οποιαδήποτε νομοθετική ρύθμιση που θεσπίζει περιορισμένο χρόνο αναδρομικής ισχύος πρέπει να είναι σύμφωνη προς τις διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 1 και 20 παρ. 1 του Συντάγματος, διότι η αφετηρία της αναδρομικής έκτασης του δικαιώματος δεν πρέπει να συνδέεται με τυχαία και απρόβλεπτα γεγονότα κείμενα εκτός του πεδίου επιρροής του ενδιαφερομένου, όπως ή μη έγκαιρη έκδοση της διοικητικής πράξεως κανονισμού ή αναπροσαρμογής της συντάξεως, λόγω ενδεχομένης αμέλειας της διοικήσεως, αλλά συνδέεται με συγκεκριμένα γεγονότα, κείμενα εντός του πεδίου επιρροής του, όπως είναι η έγκαιρη κατάθεση από τον επιμελή δικαιούχο της αίτησεως κανονισμού ή αναπροσαρμογής της συντάξεως και η έγκαιρη από αυτόν άσκηση ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου του ένδικου βοηθήματος (ΕΛΣ 1587/2011).

Το ανωτέρω ζήτημα αναγνωρίστηκε και από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ). Η υπεροχή του δικαιώματος, που είναι θεμελιώδης αρχή μιας δημοκρατικής κοινωνίας, απαιτεί το αφετηριακό ή καταληκτικό σημείο των προθεσμιών παραγραφής να ορίζεται με σαφήνεια και να συνδέεται με συγκεκριμένα και αντικειμενικά γεγονότα. Τα σημεία αυτά, κατά το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, διαζευκτικώς είναι δύο: είτε α) η ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης είτε β) η ημερομηνία άσκησης του ένδικου μέσου από τον ενδιαφερόμενο (Υποθέσεις Κοκκίνης και Ρεβελιώτης κατά Ελλάδας,

2008). Επομένως, κρίσιμο γεγονός είναι ότι η εξάρτηση του καθορισμού της ημερομηνίας από τυχαία και απρόβλεπτα γεγονότα, που βρίσκονται εκτός του πλαισίου επιρροής του πολίτη, δημιουργεί πρόβλημα νομιμότητας, αφού οι επιταγές της κυριαρχίας του δικαιώματος δεν ικανοποιούνται. Και τούτο, διότι η κρίσιμη αυτή ημερομηνία εξαρτάται από τον χρόνο ενέργειας των διοικητικών αρχών και των δικαστηρίων. Με αυτό τον τρόπο η καθυστέρηση έκδοσης της απόφασης αποβαίνει εις βάρος του διοικουμένου και του αντιδίκου του Δημοσίου, αφού τούτο επωφελείται, καθόσον καλείται στην καταβολή χαμηλότερου ποσού σύνταξης, και αφετέρου βρίσκεται σε δυσχερή κατάσταση συγκριτικά με τους άλλους συνταξιούχους που είχαν την τύχη η αίτησή τους να εξεταστεί ταχύτερα (Ν. Μηλιώνη, Νέες νομολογιακές εξελίξεις στο ζήτημα της αναδρομικής αναγνώρισης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, ΘΠΔΔ 2009 και Α. Λιγωμένου, Η νομολογιακή εξέλιξη σχετικά με τους περιορισμούς στην αναδρομική πληρωμή συντάξεων του Δημοσίου, ΕΔΔΔΔ 1/2011).

Αντίστοιχη ήταν διαχρονικά και η άποψη μιας μειοψηφίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου⁴ η οποία θεωρούσε ότι ο ορισμός μεταγενέστερου χρόνου έναρξης των οικονομικών αποτελεσμάτων αναπροσαρμογής της σύνταξης από εκείνον τον οποίο είχε χορηγήσει η αντίστοιχη μισθολογική προσαύξηση, με βάση το άρθρο 60 παρ. 1 του ΠΔ 169/2007 αποτελεί νομοθετική παρέμβαση, που αντίκειται στα άρθρα 4 παρ. 1, 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος. Επίσης, θεώρησε ότι θίγεται επαρκώς θεμελιωμένο και απαιτητό περιουσιακής φύσης δικαίωμα και ως εκ τούτου υπάρχει ασυμβατότητα με το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

Προκειμένου να κατανοηθεί πλήρως η βούληση του Νομοθέτη για τη θέσπιση χρονικού περιορισμού στη δυνατότητα της αναδρομικής καταβολής χρηματικών απαιτήσεων του συνταξιούχου από το Δημόσιο, θα πρέπει να εξεταστεί η ιστορική ερμηνεία της εν λόγω νομοθετικής διάταξης. Συγκεκριμένα, ήδη με το Προεδρικό Διάταγμα 1041/1979, είχε οριστεί ότι «Δεν επιτρέπεται σε καμία περίπτωση να αναγνωρισθούν αναδρομικά σε βάρος του Δημοσίου Ταμείου οικονομικά δικαιώματα από συντάξεις για χρονικό διάστημα πέραν του έτους από την πρώτη του μηνός κατά τον οποίον εκδίδεται η σχετική πράξη ή απόφαση». Η διάταξη αυτή αντικαταστάθηκε από εκείνη του άρθρου 18 παρ. 10 του Νόμου 1489/1984, η οποία μετέβαλλε το προηγούμενο καθεστώς και παρέτεινε τον χρονικό περιορισμό από ένα σε τρία χρόνια. Στην εισηγητική έκθεση του εν λόγω τροποποιητικού νόμου δικαιολογείται η θέσπιση της νέας ρύθμισης με βάση το σκεπτικό ότι η επιμήκυνση του χρόνου της αναδρομικής αναγνώρισης των δικαιωμάτων και αξιώσεων από συντάξεις, θεσπίστηκε ως μέτρο υπέρ των συνταξιούχων «... για να μην επιβαρύνονται δηλονότι ούτοι με δαπάνες αγωγών αποζημιώσεων κατά του Δημοσίου και όχι εις βάρος αυτών» (βλ. Χ. Μορφακίδης, Το Συνταξιοδοτικό δίκαιο των δημοσίων υπαλλήλων υπό το πρίσμα της νομολογίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σελ 174-175, εκδόσεις Σάκκουλα, 2009).

Παρατηρείται, όμως, ότι ενώ η επιμήκυνση από ένα σε τρία χρόνια ήταν ικανοποιητική, όταν θεσπίστηκε πριν σχεδόν τριάντα έτη, σήμερα φαντάζει ξεπερασμένη και σε καμία περίπτωση δεν διαφυλάττει την ίδια την ιστορική αιτία της νομικής θέσπισής της, που ήταν η αποφυγή από μέρος των συνταξιούχων της επίπονης, δαπανηρής και μακροχρόνιας διεκδίκησης των αναδρομικών συνταξιοδοτικών τους, και όχι να περιορίσει τα οικονομικά αποτελέσματα του συνταξιοδοτικού δικαιώματος εκείνων που θα προσέφευγαν τελικώς στα δικαστήρια και θα δικαιώνονταν (ΕΛΣ Ολ. 1587/2011).

⁴ Βλέπε ΕΛΣ Ολ. 256/2002, 26/2010, 166/2010

3. Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας την παραπάνω προβληματική που αναπτύχθηκε σε νομολογιακό και θεωρητικό επίπεδο σε σχέση με την διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 60 του ΠΔ 169/2007, μπορούμε να πούμε ότι, σε αντίθεση με όλες τις γνωστές διατάξεις του δικαίου περί παραγραφής, έχει ένα σοβαρό ελάττωμα διότι δεν ορίζεται με σαφήνεια ούτε συνδέεται με συγκεκριμένα και αντικειμενικά γεγονότα το αφετηριακό ή καταληκτικό σημείο της προθεσμίας παραγραφής. Ουσιαστικά πρόκειται για έναν κανόνα δικαίου, ή μία περίπτωση, «λανθάνουσας παραγραφής».

Επιπροσθέτως, λαμβάνοντας υπ' όψιν: α) το γεγονός ότι από το 1993 οι δημόσιοι υπάλληλοι πλέον καταβάλλουν ασφαλιστικές εισφορές προκειμένου να λάβουν σύνταξη με την επέλευση του ασφαλιστικού κινδύνου, όπως όλοι οι υπόλοιποι ασφαλισμένοι, β) την οικονομική αποδυνάμωση του συνόλου των ασφαλιστικών οργανισμών και την σοβαρή οικονομική εξάρτηση τους από τον κρατικό προϋπολογισμό, λόγω της απώλειας εσόδων από την παρατεταμένη ύφεση της ελληνικής οικονομίας, και της απώλειας της περιουσίας τους που υπέστησαν από την αναδιάρθρωση των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου, και γ) το γεγονός ότι αντίστοιχος κανόνας δικαίου όπως αυτός του άρθρου 60 του ΠΔ 169/2007 δεν ισχύει για κανέναν ασφαλιστικό οργανισμό⁵, μπορούμε να πούμε ότι η επίκληση της δημοσιονομικής σταθερότητας με την οποία αιτιολογείται η περιορισμένη αναδρομικότητα των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων για τους συνταξιούχους του Δημοσίου μάλλον δεν έχει πλέον νόημα ύπαρξης.

Άλλωστε, επανερχόμενοι στην ενδεικτική συνταξιοδοτική υπόθεση που αναφέρθηκε στην αρχή του κειμένου και η οποία κρίθηκε από την Δ/νση Συντάξεων του ΓΛΚ βάσει των διατάξεων περί διαδοχικής ασφάλισης, προκειμένου να αναδείξουμε τις στρεβλώσεις που αποδεδειγμένα δημιουργούνται από την εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 60 του ΠΔ 169/2007, το αναλογούν χρηματικό ποσό σύνταξης για τον χρόνο ασφάλισης της αιτούμενης την σύνταξη που διανύθηκε στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ το εισφέρει το ίδιο το ασφαλιστικό ταμείο και όχι το Δημόσιο. Όπως ήδη επισημάνθηκε, αντίστοιχη διάταξη όπως αυτή του άρθρου 60 του ΠΔ 169/2007 δεν ισχύει για κανέναν ασφαλιστικό οργανισμό. Επομένως το επιχείρημα της δημοσιονομικής σταθερότητας για την περιορισμένη αναδρομικότητα του συνταξιοδοτικού δικαιώματος δεν ισχύει σ' αυτή τη περίπτωση. Παρ' όλα αυτά, η Δ/νση Συντάξεων του ΓΛΚ αδυνατεί να καταβάλει συντάξιμους μισθούς πέραν της τριετίας.

Επομένως, κατά εκτίμηση της Αρχής η διάταξη αυτή μπορεί και πρέπει να καταργηθεί χωρίς να βλάπτεται το δημόσιο συμφέρον. Άλλωστε, «η κατά το άρθρο 60 πα. 1 του Σ.Κ. στέρηση της συντάξεως.....[οίων] δεν συνιστά το επικαλούμενο δημοσιονομικό συμφέρον του Δημοσίου, δοθέντος ότι τούτο πλέον ή επαρκώς προστατεύεται εν προκειμένω δια των περί παραγραφής κ.λ.π. διατάξεων του άρθρου 61 του Σ.Κ., εν συνδυασμῶ προς τις διατάξεις των άρθρων 90 του ν.

---

⁵ Στο σύνολο των ΦΚΑ, το συνταξιοδοτικό δικαίωμα και τα αντίστοιχα ποσά ανατρέχουν από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης του ενδιαφερομένου, εφόσον βέβαια έχει θεμελιωμένο δικαίωμα. Επομένως, όσο μεγάλη καθυστέρηση και να υπάρξει στην έκδοση της σχετικής απόφασης, ο χρόνος έναρξης καταβολής της σύνταξης ανατρέχει στην υποβολής της αίτησης του ενδιαφερομένου (Β. Μωυσίδης, Κοινωνική Ασφάλιση: Γενικές Αρχές – Βασικοί Κανόνες, σελ. 71-78, εκδόσεις Σάκουλας, 2003).

2362/1995 «περί Δημοσίου Λογιστικού» και 3 παρ. 3 του ν. 3075/2002 (βλ. και ΑΠ 71/2003 κλπ)»⁶.

Εναλλακτικά, θα μπορούσε να επανεξεταστεί η ίδια η νομοθετική διάταξη του άρθρου 60 παρ. 1 του Κανονισμού Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων και να προσαρμοστεί στα νέα πραγματικά δεδομένα. Έτσι, όπως ακριβώς συνέβη πριν σχεδόν τριάντα έτη, όταν δηλαδή επιμηκύνθηκε νομοθετικά η αναδρομική καταβολή από ένα σε τρία χρόνια, ίσως πλέον θα πρέπει να επανεξεταστεί από τον νομοθέτη η επιμήκυνση και να παραταθεί η αναδρομική καταβολή από τρία σε πέντε χρόνια. Μάλιστα, με αυτόν τον τρόπο, ο νέα προθεσμία της πενταετούς αναδρομικής καταβολής θα συμπίπτει και δημοσιονομικά με την ήδη προβλεπόμενη στο άρθρο 90 του Κώδικα Δημοσίου Λογιστικού (Ν. 2362/1995) ανώτατη παραγραφή των πέντε χρόνων για τις δικαστικά αναγνωρισμένες αγώγιμες αξιώσεις.

Ακόμη θα μπορούσε για παράδειγμα, να θεσπιστούν ειδικά δικονομικά προνόμια για τις συγκεκριμένες κατηγορίες εναγόντων, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί η ζημία τους (απαλλαγή τους από τα δικαστικά τέλη και παράβολα, δυνατότητα αυτοπρόσωπης δικαστικής παράστασής τους ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου).

Τέλος, λαμβάνοντας υπ' όψιν την ανάγκη δημοσιονομικής σταθερότητας που επιβάλλει ο κρατικός προϋπολογισμός, θα ήταν δημοσιονομικά ανεκτό, αξιώσεις πέραν της τριετίας να μπορούσαν να καταβάλλονται τμηματικά σε δόσεις, η κάθε μία εκ των οποίων δεν θα μπορεί να υπερβαίνει ένα συγκεκριμένο ποσοστό της απαίτησης, η οποία στο σύνολό της θα επιμεριστεί σε μεθεπόμενους κρατικούς προϋπολογισμούς.

Καλλιόπη Σπανού

Συνήγορος του Πολίτη

Κοινοποίηση:

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΙΣΘΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ

Δ.47 Δ/ΝΣΗ ΝΟΜΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΝΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

ΥΠΟΨΗ ΤΜΗΜΑΤΑΡΧΗ ΚΥΡΙΑΣ ΦΡΑΓΚΙΑ

Κάνιγγος 29 101 10 Αθήνα

---

⁶ Ευ. Καλλιτσης. Αντισυνταγματικός ο κατά το άρθρο 60 παρ. 1 του Συνταξιοδοτικού Κώδικος τριετής χρονικός περιορισμός των αναδρομικών συντάξεων των συνταξιούχων Δημοσίων Υπαλλήλων, Διδικ., 2004